

**BLUE PRINT**  
**NEPALI -124 (2023-2024)**  
**CLASS-XII**

| Section                                       | Details of topic/section                                                                                                                                                                                     | Types of questions | No of Questions | Weithage       |
|-----------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|-----------------|----------------|
| <b>Vyakaran</b>                               | ✓ <b>Chanda-</b><br>Parichaya, Mahatwa, Chanda kaa lng awa tatwa, gan parichaya.<br>Anustuv, Totak, Shikharani.<br>✓ <b>Alankar-</b><br>Parichaya, Mahatwa, Alankar kaa Prakar.<br>Upama, Slesh, Atisayokti. | MCQ                | 12              | 12x1=12        |
| <b>RituVichar (Khanda Kavya)</b>              | Basanta ra Hemanta (Matrai)                                                                                                                                                                                  | MCQ                | 8               | 8x1=8          |
| <b>Upanyash</b>                               | Juneli Rekha                                                                                                                                                                                                 | SA                 | 5               | 5x2=10         |
| <b>PrativaPariychaya</b>                      | I) Lekhnath Poudyal,<br>II) Bal Krishna Sama,<br>III) Parijat.                                                                                                                                               | SA                 | 3               | 3x2=6          |
| <b>Katha</b>                                  | I) Tyo Feri Farkala, Bhawani Vikshu<br>II) Rup ko mulya, Bal Krishna Sama<br>III) Ujyali Ko Aansu, Hridaya Chandra Sing Pradhan.                                                                             | SA<br>SA           | 3<br>2          | 3X2=6<br>2x3=6 |
| <b>Nibanda</b>                                | I) Hai Hai Angreji, Laxmiprasad Devkota<br>II) Hamro Rastriya Chaad Ra Sayapatri Phul, Vishnuram Rai                                                                                                         | SA<br>LA           | 2<br>1          | 2x2=4<br>1x4=4 |
| <b>Natak</b>                                  | I) Natak Sadharan Parichaya<br>II) Ekanki Natak “Bandhini”                                                                                                                                                   | SA<br>SA           | 1<br>2          | 1X2=2<br>2X3=6 |
| <b>Nepali Sahitya ko aithihasik parichaya</b> | I) Nepali Bhasako Parichaya,<br>II) Nepali Upanyash                                                                                                                                                          | SA                 | 3               | 3X2=6          |
| <b>Writing Section</b>                        | ✓ Nibanda Lekhan                                                                                                                                                                                             | LA                 | 1               | 1X5=5          |
|                                               | ✓ Patra Lekhan                                                                                                                                                                                               | LA                 | 1               | 1x5=5          |
| <b>Internal Assessment</b>                    | Periodic Assessment (5)<br>Multiple Assessment (5)<br>Reading and Speaking Skills (5)<br>Subject Enrichment Activities (5)                                                                                   |                    |                 | 20             |
| <b>Total</b>                                  |                                                                                                                                                                                                              |                    |                 | 100            |

# SAMPLE QUESTION PAPER-2023-24

विषय नेपाली (CODE-124)

कक्षा-(XII)

निर्धारित समय – 3 घण्टा

अधिकतम अङ्क – 80

यस प्रश्नपत्रलाई खण्ड 1 र 2 गरी दुई भागमा विभाजन गरिएको छ ।  
खण्ड 1 मा वस्तुपरक बहुवैकल्पिक प्रश्नहरू रहेका छन् ।  
खण्ड 2 मा रहेका सबै प्रश्नहरू वर्णनात्मक छन् ।  
प्रत्येक प्रश्नसङ्ख्यामा दिइएका निर्देशनलाई पालन गर्दै सोधिएका प्रश्नहरूका उत्तर लेख्नुहोस् ।

| प्रश्न सङ्ख्या | खण्ड – 1<br>बहुवैकल्पिक वस्तुपरक प्रश्नहरू                                                                                                                     | अङ्क      |
|----------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 1.             | निम्नलिखित बहुवैकल्पिक प्रश्नहरूका सही विकल्प चुनेर लेख्नुहोस् ।                                                                                               | (12x1=12) |
| i.             | काव्यको ..... लाई अलङ्कार भनिन्छ ।<br>A. छन्द ।<br>B. आभूषण ।<br>C. साहित्य ।<br>D. निबन्ध ।                                                                   |           |
| ii.            | अलङ्कारका कति भेद छन् ?<br>A. चार ।<br>B. पाँच ।<br>C. दुई ।<br>D. तीन ।                                                                                       |           |
| iii.           | कुनै दुई वस्तुको रूप, गुण आदिको समानता विचारेर तुलना गरे कुन अलङ्कार हुन्छ ?<br>A. उपमा ।<br>B. अतिशयोक्ति ।<br>C. श्लेष ।<br>D. अर्थालङ्कार ।                 |           |
| iv.            | अतिशयोक्ति अलङ्कारमा .....को उल्लेख गरिएको हुँदैन ।<br>A. उपमेय ।<br>B. उपमान ।<br>C. विषयी ।<br>D. उपमावाचक ।                                                 |           |
| v.             | यति, गति र लय मिलेको वर्ण, मात्रा आदि गन्ती गरेर कविता रचना गरिने निश्चित मान वा रूपलाई ..... भनिन्छ ।<br>A. अलङ्कार ।<br>B. छन्द ।<br>C. कविता ।<br>D. गद्य । |           |

|       |                                                                                                                                                                                                            |  |
|-------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| vi.   | <p>वार्षिक छन्दमा गण कतिवटा हुन्छन् ?</p> <p>A. चार ।</p> <p>B. तीन ।</p> <p>C. दुई ।</p> <p>D. आठ ।</p>                                                                                                   |  |
| vii.  | <p>।।। भए ..... गण हुन्छ ।</p> <p>A. न ।</p> <p>B. स ।</p> <p>C. म ।</p> <p>D. भ ।</p>                                                                                                                     |  |
| viii. | <p>“हिमाली पाखाका उदरबिच छन् औषधिहरू,<br/>पहाडी पाखामा नव तरुलता छन् फलहरू ।<br/>उक्त पङ्क्ति कुन छन्दमा रचिएको छ ?</p> <p>A. तोटक ।</p> <p>B. शिखरिणी ।</p> <p>C. शार्दूलविक्रीडित ।</p> <p>D. उपमा ।</p> |  |
| ix.   | <p>तलको कुन विकल्प तोटक छन्दको गण सङ्केत हो ?</p> <p>A. ।।।। - ।।।। - ।।।। - ।।।। ,</p> <p>B. ।।।। - ।।।। - ।।।। - ।।।। ,</p> <p>C. ।।।। - ।।।। - ।।।। - ।।।। ,</p> <p>D. ।।।। - ।।।। - ।।।। - ।।।। ,</p>  |  |
| x.    | <p>‘आँखा मृगका जस्तै सुन्दर छन् ।’<br/>उक्त वाक्यको ‘जस्तै’ – शब्दमा उपमा अलङ्कारको कुन अङ्ग प्रयोग भएको छ ?</p> <p>A. उपमेय ।</p> <p>B. उपमान ।</p> <p>C. उपमावाचक शब्द ।</p> <p>D. साधारण धर्म ।</p>     |  |
| xi.   | <p>शार्दूलविक्रीडित छन्दमा चरण वा पाउको अन्तिम वर्ण ..... हुन्छ ।</p> <p>A. लघु ।</p> <p>B. गुरु ।</p> <p>C. हलन्त ।</p> <p>D. अनुस्वार ।</p>                                                              |  |
| xii   | <p>छन्दमा यतिलाई के पनि भनिन्छ ?</p> <p>A. गति</p> <p>B. आवृत्ति</p> <p>C. विराम</p> <p>D. गण</p>                                                                                                          |  |

|     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |         |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 2.  | निम्नलिखित काव्यांश पढ़ेर सोधिएका बहुवैकल्पिक प्रश्नहरूका सही विकल्प चुनेर उत्तर लेख्नुहोस् ।                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | (8x1=8) |
|     | <p> नाम-शेष भयो सारा पुरानू शिशिर-स्थिति ।<br/> लियो वसन्तले अर्को नयाँ गौरव-पद्धति ॥<br/> ऋतु हुन् अरु पाँचोटा, वसन्त ऋतु-राज हो ।<br/> लोक गौरवले भर्नु यसैको मुख्य काज हो ॥<br/> वसन्तमा समानै छन् ठण्डी गर्मी दुवै गुण ।<br/> तुल्य-तुल्य दया-दण्ड राजाका हुन् विभूषण ॥<br/> देखिन्छ नाऽतिशीतोष्ण महिमा ऋतु-राजको ।<br/> दया-दण्डज्ञ राजाको नीति झैं राजकाजको ॥<br/> पशु-पक्षी लता-वृक्षलगायत चराचर ।<br/> ऋतु-नायकको गर्छ प्रेमले स्वाऽऽगताऽऽदर ॥<br/> सेतो कमलको छाता मञ्जरी-मय चामर ।<br/> ऋतु-राजत्वका चिह्न देखिन्छन् अति सुन्दर ॥<br/> भुमराहरु वीणाको दिव्य झङ्कार गर्दछन् ।<br/> गुण-गायक भै पङ्क्ति गानमा तान भर्दछन् ।<br/> बर्र बर्र लता-वृक्ष लावा झैं फूल छर्दछन् ।<br/> पुतली नर्तकी-तुल्य नाचदै अधि सर्दछन् ।<br/> मलयाऽचलको वायु लगातार सिरीसिरी ।<br/> कलिला पालुवा-रूप पङ्खा हम्कन्छ सुस्तरी ॥<br/> सजाये-को छ सर्वत्र दिव्य सौन्दर्यको रथ ।<br/> शान्तिको जल छर्केको खुला आनन्दको पथ ॥<br/> सारा वन बगैचामा सजायेको छ आसन ।<br/> ऋतु-राज उतैबाट गर्छ त्यो शुभ-शासन ॥<br/> दिव्य आनन्दको रङ्ग, दिव्य कान्ति तरङ्ग छ ।<br/> दिव्य उन्नतिको ढङ्ग, दिव्य सारा प्रसङ्ग छ । ।<br/> त्यो दिव्य रङ्ग पायेका लता-वृक्ष वनस्पति ।<br/> देखिन्छन् योग्य नेताका रैती झैं उन्नताऽऽकृति ॥ </p> |         |
| i.  | <p>उक्त काव्यांश ऋतुविचारको कुन विचारबाट उद्धृत गरिएको हो ?</p> <p>A. शिशिर विचार ।</p> <p>B. ग्रीष्म विचार ।</p> <p>C. वसन्त विचार ।</p> <p>D. हेमन्त विचार ।</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |         |
| ii. | <p>ऋतुविचार खण्डकाव्यका रचनाकार को हुन् ?</p> <p>A. कविशिरोमणि लेखनाथ पौड्याल ।</p> <p>B. महाकवि लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा ।</p> <p>C. नाट्यसम्राट बालकृष्ण सम ।</p> <p>D. आदिकवि भानुभक्त आचार्य ।</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |         |

|       |                                                                                                                                                                                                                |  |
|-------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| iii.  | कुन ऋतुको स्थिति शेष भएर वसन्त आएको हो ?<br>A. ग्रीष्म ।<br>B. वर्षा ।<br>C. शिशिर ।<br>D. हेमन्त ।                                                                                                            |  |
| iv.   | वसन्त ऋतुलाई किन ऋतुराज भनिएको हो ?<br>A. जाडो पनि गर्मी पनि भएकाले ।<br>B. साह्रै जाडो कम्ति गर्मी भएकाले ।<br>C. न जाडो न गर्मी एवं सबैतिर सुन्दर भएकाले ।<br>D. न जाडो न गर्मी एवं सबैतिर हरियाली नभएकाले । |  |
| v.    | ‘दिव्य’ शब्दको अर्थ कुन सही छैन ?<br>A. चहकिलो ।<br>B. प्रकाशमय ।<br>C. मनोहर ।<br>D. अँध्यारो ।                                                                                                               |  |
| vi.   | यस ऋतुमा कसले विणाको झङ्कार झैं आवाज निकाल्छन् ?<br>A. पुतली ।<br>B. पक्षी ।<br>C. पशु ।<br>D. भुमरा ।                                                                                                         |  |
| vii.  | यस ऋतुमा कसले गानमा तान भर्दछन् ?<br>A. पुतलीले ।<br>B. चराले ।<br>C. मौरीले ।<br>D. हावाले ।                                                                                                                  |  |
| viii. | कविले उक्त ऋतुमा लता-वृक्ष वनस्पतिलाई केसँग तुलना गरेका छन् ?<br>A. योग्य रैतीसँग ।<br>B. योग्य नेतासँग ।<br>C. सुकेको जङ्गलसँग ।<br>D. तातो हावासँग ।                                                         |  |

## खण्ड 2 (वर्णनात्मक प्रश्नहरू)

|      |                                                            |        |
|------|------------------------------------------------------------|--------|
| 3.   | निम्नलिखित प्रश्नहरूका संक्षेपमा उत्तर लेख्नुहोस् ।        | 5x2=10 |
| i.   | जुनेली रेखा उपन्यासमा कहाँको अनि कहिलेको चित्रण गरिएको छ ? |        |
| ii.  | हट्टाबाहर भन्नाले के बुझिन्छ ?                             |        |
| iii. | जसेले सञ्चमानसँग के विन्ति बिसायो ?                        |        |
| iv.  | साहेबले मालिनीसँग कस्तो प्रस्ताव राख्यो ?                  |        |
| v.   | मालिनीले पुतलीबाट के प्रेरणा पाई ?                         |        |

|      |                                                                                                                                                                                                             |         |
|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 4.   | निम्नलिखित प्रश्नहरूका संक्षेपमा उत्तर लेख्नुहोस् ।                                                                                                                                                         | 3x2=6   |
| i.   | लेखनाथ पौड्याललाई कुन उपाधिले सम्मानित गरिएको थियो ?                                                                                                                                                        |         |
| ii.  | बालकृष्ण समले किन आफूलाई शमशेर जबरा भन्न रुचाएनन् ?                                                                                                                                                         |         |
| iii. | पारिजातका कुनै दुईवटा कृतिको नाम लेख्नुहोस् ।                                                                                                                                                               |         |
|      | निम्नलिखित प्रश्नहरूका उत्तर लेख्नुहोस् ।                                                                                                                                                                   |         |
| 5.   | ‘भोलि दिउँसो ठीक तीन बजेतिर एकचोटि आइदिनुहुन्छ कि ?’ यो वाक्य कसले कसलाई भनेको हो ?                                                                                                                         | 2       |
| 6.   | “रानु कोइला खानी जस्तै नराम्री थिइन्, त्यसैले उनीभित्र हीराभन्दा उज्ज्वल सौन्दर्यको प्रकाश थियो, त्यो आजको प्रकाशमा तल्लीन भयो ।”<br>यहाँ ‘उनीभित्र हीराभन्दा उज्ज्वल सौन्दर्यको प्रकाश थियो’ भनेको के हो ? | 2       |
| 7.   | यात्रीले जाने बेलामा सानीलाई कति दिनमा फर्किन्छु भनेको थियो ? ती दिनको प्रतीक्षा सानीले कसरी गरी ?                                                                                                          | 2       |
| 8.   | विमल र डाकुको चरित्रबारे प्रकाश पार्नुहोस् ।                                                                                                                                                                | 3       |
| 9.   | सानीको जीवनको उद्देश्य कहिलेदेखि हरायो ?                                                                                                                                                                    | 3       |
|      | निम्नलिखित प्रश्नहरूका उत्तर लेख्नुहोस् ।                                                                                                                                                                   |         |
| 10.  | लक्ष्मीप्रसाद देवकोटाले अंग्रेजी पढ्ने प्रेरणा कसरी पाएका थिए ?                                                                                                                                             | 2       |
| 11.  | नेपाली समाजमा सयपत्री फूलको महत्त्व कुन समयमा बेसी हुन्छ ?                                                                                                                                                  | 2       |
| 12.  | ‘हाइ हाइ अङ्ग्रेजी’ निबन्धबाट देवकोटाले के आह्वान गर्दैछन् ?                                                                                                                                                | 4       |
|      | निम्न प्रश्नहरूका संक्षेपमा उत्तर लेख्नुहोस् ।                                                                                                                                                              |         |
| 13.  | साधारण अर्थमा नाटक भनेको के हो ?                                                                                                                                                                            | 2       |
| 14.  | बन्दिनीको भनाइमा क्रान्ति कसरी जन्मिन्छ ?                                                                                                                                                                   | 3       |
| 15.  | आधुनिक नाटकले हामीलाई के सन्देश दिन्छ ?                                                                                                                                                                     | 3       |
| 16.  | निम्न प्रश्नका उत्तर लेख्नुहोस् ।                                                                                                                                                                           | (3x2=6) |
| i.   | नेपाली भाषाको सर्वप्राचीन रूप कुन हो र यो कुन सालमा कपिएको थियो ?                                                                                                                                           |         |
| ii.  | नेपाली भाषालाई किन साझा भाषाको रूपमा चिनिन्छ ?                                                                                                                                                              |         |
| iii. | निम्नलिखित कुनै दुई उपन्यासका रचनाकारहरूको नाम लेख्नुहोस्-<br>रूपमति, बसाइँ, तीन घुम्ती, आज रमिता छ ।                                                                                                       |         |
| 17.  | तल दिइएका कुनै एक विषयमा लगभग 150 शब्दमा निबन्ध लेख्नुहोस् ।<br>➤ सूचना प्रौद्योगिकीको महत्त्व ।<br>➤ परोपकार ।<br>➤ अनेकतामा एकता ।                                                                        | 5       |
| 18.  | समयको महत्त्व जनाउँदै छात्रावासमा बस्ने बहिनीलाई एउटा पत्र लेख्नुहोस् ।<br><b>अथवा</b><br>आफूलाई चाहिएका कुनै तीन पुस्तकहरू मगाउँदै प्रकाशक, जनपक्ष प्रकाशन, गान्तोकलाई एउटा व्यवसायिक पत्र लेख्नुहोस् ।    | 5       |